

Maakuntahallitus
Maakuntahallitus

§ 102
§ 121

19.09.2016
24.10.2016

Kainuun liiton lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle maakuntauudistukseksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi

94/12/2016

MH § 102

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö 31.8.2016 (STM068:00/2015):

"Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta ja siihen liittyvää maakuntahallinnon perustamista valmistellaan sosiaali- ja terveysministeriön ja valtiovarainministeriön yhteisessä hankkeessa. Sosiaali- ja terveysministeriö sekä valtiovarainministeriö pyytävät jakelussa mainituilta tahoilta lausunnot luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Myös muut kuin jakelussa mainitut tahot voivat antaa asiassa lausuntonsa.

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelman sekä hallituksen 20.10.2015, 7.11.2015 ja 5.4.2016 tekemien linjausten mukaan Suomessa toteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus ja maakuntauudistus. Suomeen perustetaan 18 maakuntaa, joilla on omat vaalit ja valtuustot. Vuoden 2019 alusta alkaen maakunnat järjestävät kaikki alueensa sosiaali- ja terveysterveystoimet eli maakunnilla on vastuu siitä, että väestö saa lain mukaiset sosiaali- ja terveysterveystoimet. Maakunnille kootaan sosiaali- ja terveydenhuollon lisäksi myös muita tehtäviä: työ- ja elinkeinopalvelut sekä aluekehittäminen, ympäristöterveydenhuolto, liikennejärjestelmäsuunnittelu, maaseudun kehittäminen ja pelastustoimi. Valtio rahoittaa maakuntien toiminnan, eli jatkossa kunnilla ei ole enää vastuuta sosiaali- ja terveysterveystoimien järjestämisestä tai rahoituksesta.

Lausuntopyynnön kohteena olevalla hallituksen esityksellä on tarkoitus muun muassa perustaa uudet maakunnat sekä säätää maakuntien hallinnosta ja taloudesta, siirtää järjestämisvastuu sosiaali- ja terveysterveystoimista kunnilta maakunnille, säätää maakuntien saamista rahoituksesta, rahoituksen keräämisen veroperusteista, uudistuksen voimaansaattamisesta, henkilöstön asemasta sekä omaisuusjärjestelyistä. Lisäksi tarkoitus on kuntiin jäljelle jäävien perusterveystoimien osalta säätää uusi kuntien perusterveystoimien valtionosuusjärjestelmä. Muiden kuin sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien siirrosta maakunnille sekä rahoituksesta valmistellaan erillinen hallituksen esitys.

Lausuntopyyntöön vastataan sähköisellä kyselyllä, jossa on kohdennettuja kysymyksiä luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Kyselyyn

annettuja vastauksia on mahdollista perustella, minkä lisäksi kyselyyn on varattu runsaasti tilaa myös vapaamuotoiselle kommentoinnille.

Lausuntopyyntöön materiaalit löytyvät Internet-osoitteesta:
<http://alueuudistus.fi/hallituksen-esitysluonnos-31-8-2016>

Lausunnot pyydetään toimittamaan sosiaali- ja terveysministeriöön 9.11.2016 klo 16.15 mennessä. Annetut vastaukset ovat julkisia. Lausuntoyhteenvedossa otetaan huomioon vain määräaikaan saapuneet lausunnot. Annetut lausunnot otetaan huomioon hallituksen esityksen valmistelussa. Kyselyyn voi vastata suomeksi tai ruotsiksi.

Sote- ja maakuntauudistuksessa laaditaan lisäksi valinnanvapauslainsäädäntö, uudistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon monikanavaista rahoitusta sekä siirretään valtion aluehallinnon sekä kuntien ja kuntayhtymien muiden kuin sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä maakunnille. Niitä valmistellaan erillisissä valmisteluhankkeissa, mutta sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaisissa on otettu huomioon valinnanvapauden edellytyksenä oleva monituottajamalli. Valinnanvapautta ja monikanavaisen rahoituksen yksinkertaistamista koskeva hallituksen esitysluonnos toimitetaan lausunnoille loppuvuodesta.

Valtion aluehallinnon sekä kuntien ja kuntayhtymien muiden kuin sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien siirtoa koskeva hallituksen esitysluonnos toimitetaan lausunnoille keväällä 2017. Lisäksi sosiaali- ja terveystalouden tuottamista koskeva hallituksen esitys on erikseen lausuttavana yhtäaikaaisesti tämän hallituksen esityksen kanssa."

Maakunnan liittojen nykyisiä aluekehitys- ja rakennerahastotehtäviä koskevien säädösten uudistaminen on aloitettu elokuussa 2016 Työ- ja elinkeinoministeriön toimesta. Tämän uudistuksen tilanteesta raportoidaan maakuntahallitukselle erillisessä asiakohdassa.

Kainuun poliittisten puoluejärjestöjen kokouksessa 12.9. sovittiin, että käynnissä olevalla lausuntokierroksella pyritään nostamaan Kainuuta koskevat erityisviestit mahdollisimman vahvasti esille ja selvitetään myös mahdollisuus laatia Kainuun keskeisten toimijoiden yhteinen lausunto. Tästä syystä Kainuun maakuntahallitukselle esitellään tässä alustavat ehdotukset asiakokonaisuuksiksi ja linjauksiksi, joita kunnat voivat hyödyntää valmistellessaan omia lausuntojaan.

Kainuun poliittisten piirijärjestöjen mahdollisesta yhteisestä lausunosta järjestetään kokous 3.10. maakuntavaltuuston kokouksen ja ministeri Vehviläisen ja muutosjohtaja Harjun tilaisuuden jälkeen.

Maakuntajohtaja Pentti Malinen esittelee asia kokoukselle ja jakaa asiaan liittyvää lisämateriaalia.

Lisätietoja asiasta antaa maakuntajohtaja Pentti Malinen, puh. 044 797 0197 tai sähköpostitse osoitteella etunimi.sukunimi@kainuu.fi.

Maakuntajohtajan ehdotus

Maakuntahallitus keskustelee asiasta ja päättää jatkovalmistelua koskevista ohjeistuksista koskien mahdollisen Kainuun toimijoiden yhteistä lausuntoa sekä yhteisiä linjauksia maakunnan ja kuntien kesken.

Maakuntahallitus

Maakuntajohtaja Pentti Malinen esitteli lakivalmistelua sekä lakiluonnoksia. Hän nosti esille eräitä kohtia, joihin lausunnonannossa voitaisiin puuttua.

Maakuntahallitus hyväksyi maakuntajohtajan ehdotuksen.

MH § 121

Kainuun maakuntauudistuksen ohjausryhmä on kokouksessaan 10.10.2016 uudistuksen jatkovalmistelussa ja eri tahojen omissa lausunnoissaan huomioitavaksi seuraavan sisältöisen yhteisen Kainuu-lausunnon:

"Lakiesitysten parhaat puolet

- *Kuntalain mukaisiin sääntelytapoihin pohjautuva maakuntalaki (yleislaki) on oikea pohja maakuntaitsehallinnolle*
- *Maakuntademokratia eli asukkaiden osallistumisoikeudet ja –mahdollisuudet ovat yleisesti ottaen riittävät (=suorat vaalit ja monipuoliset muut keinot). Demokratiauudistus edellyttää kuitenkin, että asiakkaiden ja aidon valinnanvapauden näkökulmien turvaamiseksi myös luottamushenkilöille taataan edustus maakunnallisten palvelulaitosten päätöksenteossa niiden hallitusten jäseninä.*
- *Voimaanpanolain peruseriaate toteuttaa organisointi liikkeen luovutuksella on tarkoituksenmukainen.*
- *Uudistuksen käynnistäminen valtionrahoituksen perustalle sekä uusien mahdollisten tehtävien ottamiseen liittyvä rahoituseriaate ovat kannattavia.*
- *Sote-rahoituksen määrittelykriteerit, joissa on keskeisenä tarveperuste, ovat hyväksyttäviä. Keskeisinä olosuhdetekijöinä on otettava huomioon palveluverkossa ja sen rahoituksessa myös harva asutus ja pitkät etäisyydet. Tarveperusteisen rahoituksen kokonaisuudessa niiden muo-*

dostamien kriteerien yhteinen painoarvo tulee Pohjois-Suomen näkökulmasta asettaa 2 %:ksi asukastiheyden 1 %:n sijaan. Korotus otettaisiin alentamalla asukaslukuperusteisuuden painoarvoa 10 %:sta 9 %:iin.

- Valtionverotukseen uudistuksen vuoksi esitetyt muutokset sekä eri ta-sausmenettelyt ovat tarpeellisia ja sopivia.
- KT työnantajaedunvalvontaelimenä on luonteva ratkaisu.
- Tulevien maakuntien henkilöstön eläkevakuuttajaksi Keva on oikea ratkaisu. Kevan ylintä päätösvaltaa käyttävän valtuuskunnan ja yleensäkin hallinnon jäsenvalinnoissa on turvattava nykyinen menettely.

Lakiesitysten korjattavat asiakohdat

- Hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamisen tavoitteet ja keinot puuttuvat lakiesityksestä. Kuntien ja maakuntien asema, vastuut ja rahoitus hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä tulee määritellä selvästi. Keinoissa ja valtion rahoituksessa tulee ottaa huomioon myös järjestöjen ja yhdistysten sekä kotitalouksien mahdollisuudet ja toiminnan tukeminen.
- Maakunnan toimialan määrittely kaipaa laajennusta ja joustavuutta esimerkiksi koulutuksen osuudelle. Ely-keskuksissa nyt olevat ympäristönsuojelun ja luonnonsuojelun tehtävät tulee siirtää maakuntien toimialaan, ei keskittää valtakunnalliseen virastoon.
- Sote- ja maakuntauudistuksen valmistelussa on säilytettävä poliittinen ohjausvalta myös väliaikaishallintovaiheessa 1.7.2017 eteenpäin.
- Liian yksityiskohtainen valtio-ohjaus on ristiriidassa aidon itsehallinnon kanssa
- Kunnan ja maakunnan yhteistoiminnan vapausasteita on sopimisen kautta tarpeen lisätä.
- Valtakunnallisista palvelukeskuksista huolimatta on tärkeää säilyttää tukipalveluihin liittyvä operatiivinen toiminta maakunnilla. Palvelukeskusten perustaminen tulee rajoittaa vain niihin tehtäväkokonaisuuksiin, joilla on kokonaistehokkuuden näkökulmasta yhteistä valtakunnallista tarvetta. Maakuntatasolla on oltava mahdollisuus paikallisuuden edut ja työpaikkojen säilyttämisen turvaavaan kilpailuttamiseen. Asiakastarpeiden huomiointi edellyttää monimuotoisuuden ylläpitämistä toimintatavoissa. EU:n hyväksymän Sgei-lainsäädännön mukaan on mahdollistettava myös suorahankintamenettely, mikäli alueellisesti todetaan, ettei kilpailua ole.
- Järjestäjän ja tuottajan erottamiseksi tehtävien määrittely on suoritettava tarkemmin, jotta kyetään yksityiskohtaisemmin arvioimaan, miten palvelut järjestetään asiakkaiden kannalta tarkoituksenmukaisesti. Olennaista on pystyä integroimaan palveluprosessit ja sujuvoittamaan palveluketjut asiakastarpeiden perusteella kokonaisvaltaisesti. Palvelukriteerit tulee määritellä siten, että kaikilla maakunnilla on mahdollista kehittää aluetaan omaehtoisena ja ehyenä kokonaisuutena ilman valtion liian tiukkaa ohjausta.

- *Pelastustoimen ja ensihoidon järjestämisvastuu tulee olla kaikilla 18 maakunnalla sekä pelastuslaitoksen nykyinen rahoitustaso tulee turvata myös jatkossa.*
- *Maakuntatalouden säätelykriteerit ja –mekanismit ovat liian jäykkiä ja tiukkoja, mikä johtaa myös maakuntajaon muuttamisperusteiden vääristymiseen. Kynnys arviointimenettelyn käynnistämiseksi on liian alhainen. Taloudellisen säätelyn on taattava uusille maakunnille riittävä juurtumisaika.*
- *Palvelujen saatavuuden määrittely antaa mahdollisuudet keskittämislle, vaikka lain tavoitteissa puhutaan palvelujen tarjoamisesta mahdollisimman lähellä. Maakuntien palvelulupausten avulla on määritettävä lähipalveluiden kriteerit. Palveluja on saatavissa ja saavutettavissa maakuntien päättämällä tavalla monikanavaisesti, ei pelkästään fyysisesti. Niiden kehittämiseksi painopistettä on ohjattava rahoituksellisuuteen.*
- *Maakunnilla on oltava mahdollisuus sopia itse yhteistoiminnastaan muiden maakuntien kanssa.*
- *Kuntien verotuksen rajoitukset eivät ole suotavia. Kuntien tehtävistä suoriutumiseksi on niiden itsehallinnon ja oman harkinnan pohjalta turvattava aito päätöksenteko tulorahoituksesta.*
- *Voimalaitoskuntien kiinteistöveron osuutta ei tule sisällyttää verotuloihin perustuvaan valtionosuuksien tasaukseen. Kyse tässä on oikeudenmukaisuudesta ja siitä, että voimalaitosvero kuuluu täysimääräisesti paikkakunnille, joille vesivoimalaitoksista on haittaa syntynyt.*
- *Muutokseen liittyvät omaisuusjärjestelyt vaativat täsmennyksiä. Kunnille ei saa jäädä järjestelyjen takia kiinteistöriskiä. Kuntien omistamien kiinteistöjen vuokra-aika tulee olla vähintään 5 vuotta.*
- *Liikenneasioiden hoito ja rahoitus liikennejärjestelmäsuunnittelun lisäksi on uudistuksen yhteydessä saavutettavuuteen, aluekehitykseen ja elinvoiman parantamiseen liittyvänä tehtäväkokonaisuutena maakunnallistettava. "*

Edellä oleva ohjausryhmän lausunto, eri sidosryhmien Kainuun liitolle toimittamat kannanotot sekä Kuntaliiton alustava lausunto huomioiden on valmisteltu oheisen erillisliitteen mukainen lausuntokyselyn pohjalle tehty Kainuun liiton lausunto.

Erillisliite nro: 7

Lisätietoja asiasta antaa maakuntajohtaja Pentti Malinen, puh. 044 797 0197 tai sähköpostitse osoitteella etunimi.sukunimi@kainuu.fi.

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus hyväksyy Kainuun liiton lausunnon ja lähettää sen tiedoksi Kainuun kuntiin ja Kainuun maakuntauudistuksen

sidosryhmille.

Maakuntahallitus:

Maakuntahallitus hyväksyi Kainuun liiton lausunnon muutamilla muutoksilla täsmennettynä ja päätti lähettää sen tiedoksi Kainuun kuntiin ja Kainuun maakuntauudistuksen sidosryhmille.
